

Lars Goldschmidt om regeringens 'Nordsøfond for højteknologisk udvikling':

Nordsøfonden: Fremragende men smalt udspil

Af Lars Goldschmidt, markedschef i DHS

1. Et fremragende første svar
2. Vi er bagefter
3. Danmark skal leve af at drive forretning
4. Vidensserviceerhvervene er en ressource
5. Rammebetingelser for at nyttiggøre forskningen
6. Virksomhederne bør blive til forskningsmiljøer

1. Et fremragende første svar

I årets allerførste uge kom OECD med en evaluering af det danske universitetssystem, der kritiserede den danske forskningspolitik: Der bliver brugt for få midler på forskning, og der er alt for lidt fokus på forskningskvaliteten. I fredags fremlagde regeringen så sin vision for Danmark i den globale videnskabsøkonomi. Ifølge regeringen skal Danmark i fremtiden konkurrere på nano-, bio-, informations- og kommunikationsteknologi. Og pengene, hele 16 mia. kroner, skal over otte år hentes i de statslige indtægter af olieudvindingen i Nordsøen. Det har ført til genoplblussen af debatten om problemerne ved den danske forskningsindsats. De fleste debattører er enige om, at Danmark i fremtiden skal konkurrere på viden og spidskompetencer, og at forskningsindsatsen derfor må opprioriteres. Men de fleste var også uenige om, hvilken viden vi skal forske i, og hvor pengene til forskningen skal komme fra.

Efter min vurdering kommer OECD-rapporten med de rigtige anbefalinger på det rigtige tidspunkt, og regeringens udspil er et fremragende første svar på en del af udfordringen. Det er dog helt afgørende, at regeringens udspil udmøntes, så det støtter en forretningsorienteret helhedsforståelse af, hvordan og hvor forskning kan skabe værdi i erhvervslivet. Risikoen er, at pengene spildes som støtte til enkeltvirksomheder, eller at forskningsresultaterne, hvor gode de end er, ender uden forbindelse til en forretningsmæssig anvendelse, fordi vi savner viden om det, der skal til, for at forretningsgøre resultaterne. Dansk erhvervsliv har brug for forskningsbaseret viden om meget andet end teknologi for at drive deres forretning effektivt. Et ensidigt fokus på nanoteknologi kan let blive for småt.

2. Vi er bagefter

Det er en smuk tanke: Fra olie til viden – eller fra ét råstof til et andet. Og der skal ikke herske nogen tvivl om, at regeringens prioritering af den forskningspolitiske dagsorden er både rigtig og nødvendig. Den er *rigtig*, fordi omdrejningspunktet for den globale konkurrence i stigende grad drejer sig om viden og kompetencer. Det har skiftende regeringer i alt for høj grad set gennem fingre med, når der skulle foretages langsigtede investeringer af betydning for den fremtidige danske konkurrenceevne. Beslutningen er imidlertid også *nødvendig*: Hvis Danmark skal følge med de førende OECD-lande, der for længst har erkendt den nye globale arbejdsdeling og indrettet deres forsknings- og erhvervs politikker derefter, er det helt afgørende, at vi også tænker langsigtet og tør handle derefter. Vi er bagefter, både hvad angår den samlede forskningsindsats

og hvad angår beskæftigelse i videnbaserede erhverv. I 1993 lå den danske beskæftigelse i de videnbaserede serviceerhverv f.eks. på niveau med den hollandske. I 2003 har Holland, sammen med Finland, Irland og Tyskland, hver især skabt flere end dobbelt så mange arbejdspladser inden for disse erhverv som Danmark.

3. Danmark skal leve af at drive forretning

Selvom regeringens forskningspolitiske vision kan være både rigtig og nødvendig, er den på ingen måde *tilstrækkelig*. Visionen bærer præg af en manglende forskningspolitisk erkendelse af *hele* den kæde af videnkrævende aktiviteter, der skal fungere, for at der kan drives værdiskabende forretning, herunder forretning på basis af højteknologi. Det kan være genialt med yderligere forskning i nanoteknologi. Men Danmark bliver ikke et vækstområde på hverken nano- eller andre højteknologier, hvis vi ikke samtidig forbedrer vores viden om eksempelvis:

- global sourcing, international fremskaffelse af underleverancer og viden.
- salg- og markedsføring i andre kulturområder
- personale og ledelse,
- international virksomhedsoverdragelse, metoder til værdifastsættelse, m.v.

Pointen er, at ét forskningsområde, som f.eks. nanoteknologi, ikke kan stå alene. Vi må satse på mere forskning i hele værdikæden, og på at få denne viden aktiveret hos aktørerne på området. Danmark har en lang tradition for at være meget dygtige handelsfolk. Dygtige til at købe hel- eller halvfabrikata på verdensmarkedet, sætte et dansk præg på dem og eksportere dem igen. Men vi har en meget begrænset tradition for at nyttiggøre forskningsbaseret viden i disse processer. Skal vi virkelig få konkurrencekraft ud af en højteknologisk satsning, skal den kombineres med et løft af vores forretningsforståelse ind i en videnøkonomivirkelighed.

4. Videnserviceerhvervene er en ressource

Dansk erhvervsliv er kendetegnet ved mange små virksomheder med begrænset egenkapacitet til at modtage og udnytte forskningsresultater og anden ny viden ”ufordøjet”. Fordøjelsen udføres i høj grad i virksomheder med det som speciale. De såkaldte vidensservicevirksomheder. Vidensservice dækker over så vidt forskellige erhvervsområder som f.eks. itvirksomheder, revisions- og advokatfirmaer, rådgivende ingeniører, design- og reklamebranchen, osv. Disse virksomheder har alle viden som deres kerneprodukt. De er alle afhængige af adgangen til kvalificeret arbejdskraft og udfordres af konkurrenter på det globale marked og af kravene til moderne ledelse. For disse virksomheder er evnen til at kunne forny og videreudvikle deres produkter og processer ved at tilføre dem ny viden et afgørende konkurrenceparameter.

I de senere år har netop vidensservice været et område i betydelig vækst i Danmark, både hvad angår værditilvækst og beskæftigelse. Den er samtidig en forudsætning for den videnbaserede vækst og værdiskabelse inden for andre sektorer. En bæredygtig forskningspolitisk vision for Danmark i det 21. århundrede må derfor gå skridtet dybere og anerkende behovet for at skabe og tilføre forskningsbaseret viden til alle de virksomheder, der tilsammen udgør vidennetværket i forretningsprocesserne. En forskningspolitisk vision, der alene fokuserer på 3-4 udvalgte erhvervsområder, er derfor ganske simpelt utilstrækkelig.

5. Rammebetingelser for at nyttiggøre forskningen

Selv en forskningspolitisk vision, der lægger op til yderligere forskning i hele værdikæden inden for alle dele af vidennetværket, må imidlertid suppleres af en række politiske initiativer, der imødekommer OECD's konkrete anbefalinger vedrørende rammebetingelserne for at nyttiggøre viden og for at tiltrække viden og videnmedarbejdere. Lad mig bare nævne fem områder, hvor der er behov for politisk handlekraft. Der skal:

- Etableres langt stærkere samarbejder mellem offentlige forskerparker og erhvervslivet.
- Udarbejdes en videnstrategi, der kan sikre, at Danmark bliver blandt de førende nationer, når det gælder hjemtagning af patenter og immaterielle rettigheder.
- Skabes grobund for, at Danmark bliver et attraktivt sted for internationalt anerkendte forskere at søge hen, bl.a. gennem gunstige skattevilkår og udfordrende forskermiljøer. Danmark har i dag en nettoindvandring af lavtuddannede og en nettoudvandring af højtuddannede.
- Udvikles forsknings- og udviklingsaktiviteter i virksomhederne, bl.a. i samarbejde med kunderne, så der skabes større sammenhæng mellem forskning og marked.
- Skabes mere specialiserede universiteter, såvel forsknings- som undervisningsmæssigt. Kun derved kan danske universiteter komme frem i den internationale elite.

6. Virksomhederne bør blive til forskningsmiljøer

Den enkelte virksomhed har også en rolle, hvis en erhvervsorienteret forskningsstrategi skal lykkes. Det kræver et videnmiljø i virksomhederne at modtage viden fra et effektivt fungerende vidennetværk og at levere viden tilbage til dette. Et videnmiljø, der indeholder medarbejdere, som kan tale med forskningsmiljøer eller andre videnleverandører. En ledelse, der er orienteret mod virksomhedens videnprocesser. Virksomhederne skal kunne håndtere deres innovations- og andre videnprocesser professionelt. De skal - med lidt store ord - blive *praktiske forskningsmiljøer*, der kan udveksle viden med andre praktiske eller teoretiske forskningsmiljøer.

Men Nordsøfonden for højteknologisk udvikling ER et godt signal. Med den har regeringen sat en rigtig og nødvendig forskningspolitisk dagsorden for Danmark i det 21. århundrede. Men der er behov for at tage hånd om såvel rammebetingelser som alle dele af værdikæden inden for de videnbaserede erhverv, og ikke kun af udvalgte specialområder, hvis Danmark skal gøre sig gældende i den globale økonomi. De kommende måneder og år vil vise, om vi til syvende og sidst evner at udnytte viden til fremtidens moderne råstof for vækst og udvikling.